

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Іванцова Володимира Васильовича «Адміністративно-правове регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Одним із деструктивних явищ, що гальмує соціально-економічний та політичний розвиток сучасної України, є корупція, якою уражені всі сфери діяльності суспільства. Високий рівень корупції в Україні підтверджується показниками всесвітнього рейтингу Corruption Perceptions Index, сформованому антикорупційною організацією Transparency International, відповідно до яких у 2017 році Україна посіла 130 місце із 180 країн світу. На вирішення цієї проблеми парламентом було прийнято більш прогресивне антикорупційне законодавство, запроваджено нові та вдосконалено існуючі заходи запобігання корупції, залучено широке коло суб'єктів реалізації антикорупційної політики. Проте обрані державою заходи не дають ефективного результату, внаслідок чого складається уявлення про штучність антикорупційної діяльності уповноважених суб'єктів. Основна причина безрезультативності антикорупційної діяльності полягає у відсутності належно визначених процесуальних форм і механізмів реалізації та застосування антикорупційних заходів, та залучення громадськості до них. Саме тому актуальність теми дисертації Іванцова Володимира Васильовича не викликає сумнівів, адже воно присвячено визначенню сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції.

Тема дисертації відповідає плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та узагальнення практики його реалізації визначити

сутність та особливості адміністративно-правового регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції, виробити пропозиції щодо шляхів удосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам ДАК України.

Методологічною основою дослідження стали загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. Відповідно до поставленої мети та завдань у роботі використано сукупність як загальнонаукових, так і спеціальних методів і способів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт і предмет дослідження. За допомогою *логіко-семантичного* методу та методу *сходження від абстрактного до конкретного* поглиблено понятійний апарат, сформульовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення громадського контролю у сфері запобігання корупції (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 3.2). *Системно-структурний* метод дозволив розкрити генезу правового регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції (підрозділ 1.1), окреслити правові засади залучення громадськості до заходів із запобігання корупції та з'ясувати місце серед них норм адміністративного права (підрозділ 2.1). З метою надання характеристики сучасному стану дослідження проблеми участі громадськості у запобігання корупції, вироблення перспективних напрямів вдосконалення взаємодії громадськості та органів державної влади у запобіганні корупції використовувалися *порівняльно-правовий* метод, метод *документального аналізу та індуктивний* (підрозділи 1.2, 3.1). Методи *групування, класифікації, системно-функціональний* використані з метою виокремлення та аналізу принципів залучення громадськості до заходів із запобігання корупції, характеристики форм та методів залучення громадськості до заходів із запобігання корупції (підрозділи 2.2, 2.3).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення проблем адміністративно-правового регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції (Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 05.09.2017 р.); правотворчості – в ході внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, які регулюють питання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції в Україні (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 10.11.2017 №5/112-40); правозастосовній діяльності – з метою покращення практичної діяльності органів державної влади щодо залучення громадськості до заходів із запобігання корупції в Україні; навчальному процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право»; «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу» «Правозастосування», «Організаційно-правові основи запобігання та протидії корупції»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Національній академії внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 26.11.2018 р.).

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням особливостей адміністративно-правового регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Насамперед, особливої уваги заслуговує те, що здобувачем було підкреслено, що незважаючи на те, у більшості наукових робіт дослідники наголошували на необхідності та актуальності участі громадян у запобігання

корупції, однак при цьому їх пропозиції щодо удосконалення відповідного правового поля носили суто теоретичний характер. А відтак, слушно підкреслює дисертант, на сьогодні, питання удосконалення законодавства щодо залучення громадськості до заходів запобігання корупції є актуальним та потребує подальшої уваги як з боку законодавця так і з боку вчених (с. 65-66).

Автором досить змістовно обстоюється позиція, що основними завданнями залучення громадськості до заходів із запобігання корупції є: забезпечити доступ громадськості до всієї необхідної інформації, адже лише за наявності повного та всебічного інформаційного забезпечення участь громадськості у відповідних заходах може бути дієвою та ефективною; здійснити стимулювання громадян до участі у відповідних заходах; підвищити рівень довіри населення до органів, що уповноважені реалізовувати заходи із запобігання корупції; створити партнерські відносини громади з органами державної влади; забезпечити прозору діяльність державних органів та їх посадових осіб (с. 67).

Автор цілком справедливо відмічає, що міжнародні нормативно-правові акти, відіграють важливу роль у роль правовому регулюванні запобігання корупції в Україні, особливо в контексті адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів. Підкреслено, що ратифікувавши відповідні нормативно-правові акти, Україна, як і низка інших Європейських держав визнала, що участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції є важливим чинником, який здатен якісно покращити стан речей у зазначеній сфері. Крім того, наголошено, що ратифікація Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, беззаперечно, позитивним чином вплинуло на всю антикорупційну політику держави взагалі, та на відповідне законодавство, зокрема (с. 128).

Заслуговує на увагу висновок автора про те, що активізація протягом останніх років громадськості в частині запобігання такому суспільно небезпечному явищу як корупція є надзвичайно важливим кроком на шляху

забезпечення належного рівня якості та ефективності відповідної національної політики. У той же час дієвість самої участі громадськості у даному процесі, вагомість її внеску у нього прямим та суттєвим чином обумовлюється тими формами та методами, з використанням яких громадськість залучається до заходів запобігання корупції. Саме вони (тобто форми і методи) у значній мірі характеризують те, яким чином відбувається ініціювання та розвиток діалогу, взаємодії між громадськістю та публічною владою з питань запобігання корупції, у якому вигляді та у який спосіб перша включається у даний процес і яким чином впливає на нього, зокрема його ефективність та результативність (с. 132).

Важливе практичне значення має те, що автором було наголошено на необхідності посилити гарантії більш-менш рівного становища представників громадськості та носіїв публічної влади як суб'єктів взаємодії між собою з питань запобігання корупції. Зокрема визначити умови та порядок врахування пропозицій, рекомендацій, зауважень та (або) висновків громадськості органами і посадовими особами при проведенні нормотворчої, правозастосовної, організаційно-управлінської та іншої діяльності у галузі запобігання корупції. Важливим моментом є встановлення відповідальності за порушення чиновниками та іншими посадовими особами механізму врахування громадської думки. Вдосконалення взаємодії досліджуваної взаємодії у даному напрямку має на меті перетворити громадську думку із формального аспекту запобігання корупції на реальний інструмент, засіб впливу на національну політику у даній сфері (с. 167).

Не можна не погодитись із висновком про те, що недосконалість організаційних засад здійснення громадського контролю в першу чергу пов'язана із прогалинами у чинному законодавстві України. Запропоновано авторське бачення щодо вирішення цих прогалин (с. 171).

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. Так, на сторінці 76 здобувач слушно зазначає, що «незважаючи на те, що в Конституції України не містяться норми, які прямо визначають засади залучення громадськості до заходів із запобігання корупції, однак, важливе значення має те, що Основний Закон визначає ключові засади участі громадськості у державному управлінні». Зазначена точка зору, беззаперечно, заслуговує на увагу. Однак, додатково хотілося б уточнити, які саме ключові засади участі громадськості у заходах із запобігання корупції визначаються в Конституції.

2. Досліджуючи правові засади залучення громадськості до заходів із запобігання корупції здобувач надає та розглядає досить широкий перелік підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють правовідносини у досліджуваній сфері. Однак, хотілося б уточнити точку зору автора стосовно того, як він оцінює стан підзаконного регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції.

3. На сторінці 99 автор відмічає, що одним із ключових принципів залучення громадськості до заходів із запобігання корупції є принцип соціальної спрямованості, який «має декілька аспектів: по-перше, залучення громадськості має на меті зниження рівня корупції в країні, що апріорі має важливе соціальне, економічне та політичне значення; по-друге, залучення громадян має важливе значення з точки зору підвищення рівня довіри громадян до антикорупційних органів». Ми беззаперечно погоджуємось, що ця засада є однією із ключових в контексті визначеної проблематики. Однак, на нашу думку, зазначений принцип все ж таки варто було віднести до групи загальноправових принципів, адже в будь-якому випадку протидія корупції, як і будь-яка інша діяльність держави повинна бути соціально-спрямованою, соціально-орієнтованою, тощо.

4. Заслуговує на схвальну оцінку те, що автором було запропоновано «під громадським контролем у сфері запобігання корупції розуміти цілеспрямовану діяльність окремих осіб та/або громадських організацій яка має на меті перевірку стану дотримання відповідними суб'єктами стану

дотримання норм чинного законодавства України у сфері запобігання корупції» (с. 156). Однак, на нашу думку, здобувачу варто було тезисно окреслити ключові відмінності громадського контролю від інших видів контролю.

5. Досліджуючи у розділі 3 шляхи удосконалення залучення громадськості до заходів із запобігання корупції, автор робить низку цікавих як з практичної, так і теоретичної точки зору висновків. Однак, на нашу думку, здобувачу варто було виокремити окремий підрозділ, який слід було присвятити дослідженню позитивного зарубіжного досвіду залучення громадськості до заходів із запобігання корупції, адже у більшості розвинених країн світу громадськість є великою рушійною силою у протидії цьому негативному явищу.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку. Вдалиий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Зміст дисертації висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики даного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених ДАК України.

Вказане дозволяє зробити висновок, що дисертація «Адміністративно-правове регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання – удосконалити адміністративно-правове регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції.

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що дисертація Іванцова Володимира Васильовича «Адміністративно-правове регулювання залучення громадськості до заходів із запобігання корупції» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною корисністю, достовірністю та обгрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Іванцов Володимир Васильович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
т.в.о. завідувача
докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

О. Ю. Дрозд

